

Portre
Ahmet NARİNOĞLU

MUSTAFA RÜZGAR

Kitapçı vitrinine döne döne bakıyorduk. Okula gidişte, öğle tatiline çıktığımızda, akşam okul çıkışında. Vitrinde duran Büyük Resimli Atlas iyice çekmişti. Meftun olmuştuk. Daha önce bu dükkana babamla girmiştik. Okulda yazdırılan kitap, defter, kalem, silgi, cetvel gibi ihtiyaçları almıştık. Birde kara önlük yanında beyaz yaka. Boyumuza göre ben, abim Hasan, Dursun, Sait, Kazım birlikte almıştık. Kitapçıyı tanıyorduk. Baba dostu, babacan Mustafa Rüzgar idi. Yeğenlerim ‘bakın babanız size her şeyi alıyor. Bunu hak edeceksiniz, derslerinize çok iyi çalışacaksınız’ kabinden nasihat çekmişti. Karşılık vermek ne haddimize. Sade başımızı sallamıştık. Ne tesadüf velimizin adı da Mustafa idi. Mustafa Başdoğan. Tahsildar Mustafa. Aile dostumuz olmuştu. Oğlu Farukta sınıf arkadaşımız oldu.

Göksenlerin sıra sıra tek katlı dükkanlarının birindeki vitrine bakmadan caddeden geçmiyorduk. Resimli Büyük Atlasın fiyatı beş liraydı. O zamanlar Ekmek yirmi beş kuruştı, Zopcuğun fırınından sıcak ekmeğin içine bir kaşık Antep pekmezi, veya kültürlü Ahmed’in dükkanında ekmek içine helva 35 kuruştı. Tatlıcı Hocada kıvrım tatlıda yirmi beş kuruştı. Gazetede. Atlasın yükünü tahmin edebilirsiniz. Abimle oturduk konuştuk. Atlası almalyıydık. Ama tercih yapmalıydık. Babamızın verdiği harçlığı günlük hesap yaparak harcıyorduk. Verdiğimiz karar aslında seçim yapmaktı. Yemek mi, Atlas mı? Sinemaya gitmek mi, Atlas mı? Başka ihtiyacına harcamak mı, Atlas mı? Kararımız Atlastı. Atlas bizi kısıtlı yaşamaya davet ediyordu. Katlandık. Bir Atlasımız oldu. Beş lira vererek Resimli Atlas alırken Mustafa Rüzgar parayı almak istemedi. Harçlığınız sizde kalsın, ben Yusuf Hocadan alırım desede biz razı olmadık. Bu davranışımız onu çok etkilemiş olacak ki babama “bu çocuklar adam olur” demiş arkamızdan.

Ta on yaşından beri tanıdığım Mustafa Rüzgar gerçekten insan sarrafı idi. Herkesi magazin yönünden tanımadan çok öte, çok derin insan tanıma, tartma, değerlendirme kabiliyeti vardı. Bugün aradan nice yıllar geçti. Dengi insan Andırında azaldı. Hala hafızası taze. Dünün ayrıntılarını hatırlar, geçmiş olayları anlatır, analiz eder, kişileri uzun uzun tasvir eder. Andırının bereketi olmalı ki, böylesi kabiliyetler toplumda daim olmuştur. Onlar toplum hafızası olmuştur. Sayelerinde Andırın toplumu iri, diri, güçlü kalmıştır ve Andırının zenginliğini Mustafa Abi gibilere borçluyuz.

Andırında okuduğumuz 60’lı yıllarında sosyal tabaklar iç içe geçmiş ve kaynaşmışta olsa esnaf, eşraf, bey, memur, ağa, şehirli, köylü gibi tabirler kullanılırdı. Memurlara bey, efendi denirdi. Esnaf olupta devlet’e, yani hükümet’e içli dışlı olanlara da bey denirdi. Aslında Andırında her esnaf devlet ile hemhaldi. Mustafa Rüzgarda bunlardan biriydi.

Andırın herkesin hükümetle işi vardı. Herkes de dairelere çat kapı girmezdi. Hükümet konağına gitmek, koridorlarında yürümek, daireye girmek, arzuhal eylemek, meramın söylemek kolay değildi. Usul erkan isterdi. Onun için bir bilenle olmak can simidi gibi gelirdi.

Burada yeni gelmişken Andırında dairelerden, aralardaki amir ve memurlardan söz edelim. Dediğimiz gibi esnafı memurları birbirini hesaba katmadan tam anlamalıyız Andırında. Andırın memurları iyi giyimli, Türkçeyi düzgün konuşur, beyefendi tipini çağrıştırır görenlere. Çarşıda esnafa, tanıdıklarına selam verirler. Ceketleri iliksiz gezmezlerdi. Bürokrasinin ağır olduğu, her şeye hükmettiği ortamlarda tavırlarında sımarma görülmezdi. Çünkü çoğu Andırınlı idiler. Ailesi, yeri yurdu belli kimselerdi. Dışardan gelenlerde bu düzene ayak uydurur gelenlerde bu düzene ayak uydururlardı. Hala denir, Andırına gelen ağlar, giden ağlar. Bir yabancı şehre geldiğinde kırk yıllık tanış gibi karşılanır. Bu fikri, Andırında çalışmış yanacı memurların anılarından çok dinlenmişimdir. Toplumun bu iklimine Mustafa Rüzgar gibi önder insanların emek vermiştir. Bu gelenek azalsa da Andırında hala yaşıyor.

O, kendine bir vazife addetmişti. Andırında böyle insanlar vardı. Toplum onları tanırdı. İnsanların yardımına koşmayı. Hükümet dairelerinde işi olanlar önce bunlara uğrar, duruma göre beraber daireye gidilirdi. Mustafa abide gün içinde yanında insanlar ile hükümet konağına, bankaya, jandarmaya, belediyeye gidip gelirdi. Andırın esnafı köyden gelenlere kılavuzluk ederler, işlerine koşarlardı. Bunu da seve seve yaparlardı. Andırında devlet daireleri de yapılanları aracılık görmez, yadırgamazdı. Hatta bu insanlar halk ile devlet/hükümet arasında köprü idiler. Devletin işlerini kolaylaştırırlardı.

Arzuhalcılar da öyle.

Memurlarda aynı işi yaparlardı.

Andırının en Karakteristik yanı arzuhalcilerdir. Köy dilinde istitadıcı da derler. Adresleri, kendileri ta uzaktan görünür. Arzuhalcilerin çoğu adliyeden, dairlerden emekli olmuş insanlar. Dilekçe (istida) yazarlar, evrak doldururlar. Bunların başında da nüfus, tapu, maliye, banka, tarım evrakları gelirdi.

Bir kısım arzuhalelerinde dükkanları vardı. Andırında dükkanların çoğu tahta baraka veya kapısı/kanapesi ondandı. Arzuhalcilik zor meslek. Sermaye daktilo ama yapılan iş tecrübe ister, kafa yormak ister. Önce dinleyeceksin, iyi anlayacaksın, sonra tek tek tuşlar basarak üst üste konmuş karbonlu kağıtları yazacaksın. Okuyacaksın, tasdik ettireceksin. Oda başını sallayacak. Bir güzelce mühür, yoksa parmak bastıracaksın kolay mı?

Çarşıda biri gezerken müşkülü mü var? Sıkıntısı nedir? Nerde, nasıl çözülür bilirlerdi. Andırında devlet yani amir-memurlar, millet yani esnaf, eşraf kaynaşmış halde hayat

sürerdi. Bu yüz de midir acaba Andırına kaza, hükümet (hökümet) denirdi. Hala da söylenir.

Evet Mustafa abi, yerinden yurdundan kopmayanlar için ders dolu bir hayata sahiptir.

Tanıdığım Mustafa Rüzgar Anadolu tabiriyle tam Kara yağız delikanlı idi. Uzun boylu, siyah saçlı, emin bakışlı, o nispette mütevazı, vakur, Türkçeyi İstanbul şivesine yakın tane tane, net konuşan, tok sesli, iyi giyimli, beyefendi bir insandı.

O yıllarda Andırın iki yönüyle övünürdü. Haklılardı. Andırında Türkçe en güzel söylenişiyse, açık, net, pürüzsüz, yerelleşmemiş bir dille konuşulurdu. Hatta nazik konuşanlara “İstanbul” tabiri takılırdı. Diğer yönü giyim kuşamdı. Hemen ifade edeyim Andırında esnafta memurlar gibi, günlük tıraş olur, takım giyer, kravat takar beyefendi görüntüsü verirdi. Andırına gelen köylülerde en temiz, en yeni elbiselerini giyer, tıraş olur, ayakkabılarını temizler veya boyatır öyle caddeye çıkar gelirlerdi.

Andırında iyi giyinmenin (takım elbiseli olmanın) nedeni terzilerin İstanbul terzileri oluşuydu. Terziliğe yeltenen her genç soluğu İstanbul da, Beyoğlu’nda alır, Andırına döner dükkan açardı. Bu terziler hem güzel konuşur, kendileri güzel giyinir, hem de güzel elbise dikerlerdi. O devirde hazır elbisenin olmadığını da bilelim.

İşte Mustafa abi, bu iki özelliği taşıyan yani, güzel konuşan, güzel giyinen biriydi.

Mustafa Rüzgar temiz, düzenli, tertipli biri kişiliktir. Giyimi kuşamı, konuşması, yürüyüşü, oturması, kalkması hemen bu yanını ele verir. Masası öylesine tertiplidir ki, neredeyse kendi yaşında daktilosu, yılların eskitemediği kanun kitapları sıralı, biçimli yeli yerinde durur okurken gözlüğünü değiştirir, bir metni anlamadan bırakmaz.

Okuduğunu, anlar, tane tane anlatır. Böylece herkese hitaben yanı çıkar.

Mustafa abi gibiler, memurlar ile içli dışlı olmazlar, hele yüz göz olmazlardı. Karşılıklı samimi ve düzgün davranılmalı. Andırında buna devlet (memur) terbiyesi derlerdi.

Mustafa Rüzgar, rüzgarın önünde duldada kalan, sakın, daim bir hayat süren, yerini yurdunu terk etmeyen bir çizgide yaşar. Anadolu da nice aileler göçle çözülmüş, dağılmış, peşinden yaşlılar sürüklenmiş gurbete. Mustafa Rüzgar bu macerada güzel bir aileye sahiptir. Şehirli ve yerli bir aile. Esnaf kökenli. Yeni nesiller hem okur, hem ticarete kayar. Böylece az göç verilir. Aile bir arada kalınca kökler daha da sağlamlaşır.

Kendi ifadesi ile dolu dolu geçen bir hayatı oldu. Hayatının doluluğu insanlara yaptığı iyilikte, yardımlaşmada, beşeri münasebetlerde gizlidir. Çayhanede otururken onu görenler selam verir yaklaşır veya o, gördüğünü davet eder. Halı, hatır, çay, sohbet. Andırın kahveleri ve çayhanelerinin adeta buluşma merkezi gibi çalışması insanların

birbirine yaklaşmasına dayanır. Kahveyle sonradan gelene veya yabancıya çay parası ödetilmezdi.

Mustafa abi çok insan Andırında aynı şeyi yapar. Hatta ortaokul yıllarında da bir lokantada, berberde önce gelen, sonra gelene izzet ikramda bulunur, ödemesini yapardı.

Andırın çarşıda böylesine cömert iken yabancılara ayrıca izzet ikram yapılırdı. Köylerden veya uzaktan gelen biri yemek için eve davet edilirdi. Akşam evde yatırılırdı. Otel ve han olmasına rağmen evde ağırlamak adetti. Andırında her ev nerdeyse bunu yapardı. Köyden gelenler de karşılığını verir, çam sakızı çoban armağanı misali, mevsimine göre bağında, bahçesinde, harmanında ne varsa hediyeler getirirlerdi. Bunlar insan sıcaklığını, yakınlaşmasını artırır, topluma güven getirirdi. Mustafa Rüzgarda aynı ev sahipliği, konuk severliği gösteren insandı.

Mustafa abi, Andırında bir kanaat önderidir. Akıllı, her konuda malumatı olan, bilmediği konuyu araştıran, hukuk bilgisi olan, yazma-araştırma kabiliyeti bulunan, okuyan, kanaat ileri süren biridir. Kiminin bir müşkülü olsa gelip danışacağı daha doğrusu dertleşeceği biri olurdu. Ona olanı biteni, yaşadıklarını anlatır, yol yordam sorar. O'da akıl verir yol gösterirdi. Yetinmez elinden tuta beraber dairelerde, işyerlerinde çare ararlardı. Evet, bunlardan biriydi ve bunu hakkıyla yapardı.

Andırın sohbetleri koyu olur. Cami avlusunda, cami çıkışı ayaküstü, kışla bahçelerinde, kahvelerde, çayhanelerde, dükkanlarda, dükkan önlerinde, evlerde ... Andırın sohbetleri tatlı, koyu, doyumsuz olur. Katılanlar sohbet ehli kişinin etrafında toplanır, konulara girilir, muhabbet edilir. Sohbe doyum olmaz ertesi zaman yeniden toplanılır. Mustafa abinin dükkanı, işyerinde alışverişten çok sohbet edenlerle dolardı. O'da misafir perverliği ihmal etmez, hoşgörölü davranır, ortamı güzelleştirir. Her gelene çay, kahve ikram eder.

Andırında sohbet, muhabbet yanında şaka, nükte, alaycılıktan uzak değinmeler daim olmuştur. Mustafa abinin bu yönünün de olduğunu biliyorum.

Mustafa Rüzgar; fedakar, insanlara hizmet etmeyi sever, garip guraba, fakirin elinden tutardı. Bir müşkülü varsa çözmeye çalışırdı. Bu yönünü Andırın teslim eder. Bu yönü onun halk adamı oluşuna, sivil toplum hareketleri içinde yer alışına bağlanır. Andırında kurum ve kuruluşların içinde oluşu, ona hizmet fırsatını vermiştir.

- Çiftçilik
- Esnafılık
- Kırtasiyecilik
- Gazetecilik (Arzuhalcılık/Dava vekilliği)
- Politikacılık

- Esnaf oda başkanlığı
- Belediye Meclis üyeliği
- Dernek Başkanlığı

Çocukları çok severdi. Her çocuğun okumasını isterdi. Şehre okumaya gelen köy çocuklarının kimi kimsesi olmadığını bildiği için velisi olur, ilgilenir, takip eder cebine harçlık koyardı. Öğrenci anne-babasıda durumunu kendinden öğrenirlerdi. Bunu bir veli toplantısına gittiği hatırasında anlatır.

Mustafa Rüzgar öncelikle aile reisliği model olmuş bir insandır. Soyadı Rüzgar olsa da babasına izafeten Mahmut Çavuşlu ailesinin önde gelenidir. Bu yönüyle bilinir, anılır.

Kalabalık aileden oluşu temsilliyetini ve sorumluluğunu artırmış, onu ağır başlı, vakur yapmıştır.

Mustafa Rüzgar hala hafızası açık olayları geçmişçi çok iyi hatırlıyor.

Hayata erken atılmış. Toplum içinde erken sorumluluk almış. Eğitimli. Esnaflık yapmış. Geniş bir aileden geliyor. Şehir kökenli. Bunlar onu devletle (hükümetle) erken yüzleştirir. Sivil toplum hareketlerine iter. Siyasette erken rol ve yer almasını sağlar. O dönem de(50,60,70'li)yıllarda iki kesim toplumun önünde yer almış, siyaset yapmıştır. Toprak sahipleri (ağalar, beyler) ile esnaf kesimi. Esnaf kesimin avantajları vardı. Yerliydiler. Eğitim aldılar. Dışarıya açıldılar. Devletle (hükümetle) iç içe oldular. Halkın uğradığı merkez oldular. İyilik ve yardım severdiler. İnsanlara işleri konusunda aracılık yaptılar. Bu tabloda Mustafa Rüzgar esnaf kesimini temsil eder. Kendine düşeni de hakkıyla yerine getirir. Ve sevilir, sayılır, değer bulur. Önderlik yapar. Onun Andırında herkese iyiliği dokunduğunu herkes kabul eder.

Gazetecilik yapar, sivil toplum yönetir, oda-meslek kuruluşları yönetir, siyaset yapar, topluma önderlik yapar. Ve devam ediyor.

Andırına her gittiğimde arar bulurum. Yanına uğrar sohbet ederim. Andırının dünü, bugünü, gidişatı hakkında doyurucu sohbetler dinlerim. Bugün bu değerler azalıyor. İlerleyen yaşlarda ya hafıza zayıflatıyor veya ilgisizlikten köşesinde kalakalıyor. Ama her biri canlı tarih. Yaşayan hazine. Gücümüz. Birikimimiz. Mustafa abinin yaşayan Andırın tarihi olduğundan şüphe yok. Ondan yaşadıklarını, olayları, birikimlerini yazmasını (yazdırmasını) beklerim. Her şeyden önce sağlık ve bereketli ömür dilerim.